

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОГО РЕЖИМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

THE PROBLEM OF SELECTING THE OPTIMAL REGIME OF MONETARY INFLATION REGULATION

кандидат економічних наук,
доцент, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Стаття присвячена проблемі вибору оптимального режиму монетарного регулювання інфляції та обґрунтування необхідності запровадження інфляційного таргетування в Україні.

Статья посвящена проблеме выбора оптимального режима монетарного регулирования инфляции и обоснованию необходимости введения инфляционного таргетирования в Украине.

The present article is dedicated to the problem of selecting the optimal regime of monetary inflation regulation, the rationale for establishment inflation targeting in Ukraine.

Ключові слова: інфляція, монетарна політика, монетарний режим, таргетування інфляції

Ключевые слова: инфляция, монетарная политика, монетарный режим, таргетирование инфляции

Keywords: inflation, monetary policy, monetary regime, inflation targeting

ВСТУП

Проблема вибору оптимального монетарного режиму регулювання інфляції вже довго обговорюється в українських засобах інформації, публікаціях, конференціях, виступах. Цій темі присвячено багато публікацій, зокрема Міщенко С.В., Аржевітін С.М., Варгас В., Савченко Т.Г. та ін. [1,2]. Одні вчені вважають за недоцільним його запровадження в Україні, інші розглядають чи як не єдину можливість для боротьби з високим рівнем інфляції.

МЕТА РОБОТИ полягає у критичному огляді інфляційних процесів, монетарних режимів інфляційного регулювання та обґрунтуванні необхідності переходу до режиму інфляційного таргетування в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використані статистичний метод, метод порівняння, аналізу та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

За роки незалежності в Україні цінова динаміка зазнала типових змін для країн що розвиваються і відповідала динаміці інфляційних процесів країн пострадянського простору. В 90-х роках минулого століття спостерігалась гіперінфляція з поступовим уповільненням її рівня та переходом до помірних темпів в 2000-х роках. Якщо гіперінфляція оцінюється і сприймається різними суб'єктами виключно як негативне явище, то щодо помірних рівнів немає однозначної оцінки. З одного боку зростання цін призводить до скорочення попиту, з

іншого боку певний рівень інфляції має стимулюючий вплив на економіку. Тому важливим для держав є не боротьба з інфляцією як такою, а підтримання її на певному рівні для максимізації економічного зростання та приросту національного доходу. Як свідчить практичний досвід країн і наукові дослідження рівень оптимальної для країни інфляції залежить від ступеню відповідності ринкових інститутів принципам досконалої конкуренції: чим вища відповідність, тим меншим є бажаний рівень інфляції.

Якщо проаналізувати період стабільного розвитку економіки України в 2000-2005 рр., то можна побачити, що протягом 2000-2002рр. найбільші темпи зростання ВВП в розмірі 10-12% спостерігались при інфляції 9-15%. Протягом 2003-2005 рр. приріст ВВП в 12-15% відповідав приросту споживчих цін на 7-10% [3]. Відповідно до досвіду таких розвинених країн як Австралія, Канада, Швеція, Великобританія та ін. оптимальним рівнем інфляції вважається у 2-3% на рік. Для країн рівень життя яких вищий ніж в Україні (Бразилія, Чехія, Угорщина, Польща та ряд інших) оптимальний рівень інфляції може бути у межах 3-5%.

Якщо розглянути динаміку інфляції в Україні за останні 5 років, то ми побачимо, що вона не характеризується стабільністю. За індексом споживчих цін в 2010 році рівень інфляції склав 9.1%, в 2011- 4.56%. Найнижчий рівень інфляції спостерігався в 2012 (-0.2%) та 2013 (0.5%) роках, найбільший -24.5% в 2014 році[3]. За прогнозами аналітиків інфляція в 2015 році очікується на рівні 30%. При цьому ми бачимо, що такі рівні інфляції не мали позитивного впливу на економічне зростання – падіння ВВП в 2014 році склало 6.8% , а в 2015 році планується падіння на рівні 7.5%[4].

Досягнення цінової стабільності є пріоритетною метою монетарної політики, про те це не виключає використання різних монетарних режимів. Якщо держави мають бажання керуватись чітко

визначеними правилами, то розглядаються 3 базові варіанти для контролю інфляції залежно від проміжної цілі монетарної політики (табл.1).

Таблиця 1

Порівняння базових варіантів монетарних режимів

Монетарні режими		
монетарне таргетування	курсове таргетування	таргетування інфляції
Кількісна проміжна ціль за певним грошовим агрегатом використовується як номінальний ціновий якір	Використання обмінного курсу як номінального якоря інфляції	Як номінальний якір використовується публічно проголошена інфляційна ціль і проведення монетарної політики для її досягнення.

Кожний з цих монетарних режимів мають як свої переваги, так і недоліки. До переваг монетарного таргетування можна віднести: можливість узгодити монетарну політику із розвитком внутрішньої макроекономічної ситуації; простий контроль за діями Центрального банку. Для успішної реалізації монетарного таргетування необхідно мати стабільність попиту на гроші та здійснювати ефективний контроль за зміною грошової маси з боку центрального банку. До недоліків можна віднести: неможливість не завжди можна передбачати залежності цін від змін грошових агрегатів.

Таргетування обмінного курсу пов'язане з прив'язкою грошової одиниці країни до валюти країни з низькою та стабільною інфляцією. До переваг можна віднести простоту у застосування та легкість спостереження за якорем і сприйняття суб'єктами. Серед недоліків виділяють неможливість держави контролювати потоки капіталу; велика загроза валютних дисбалансів, що стає передумовою криз; держава не може проводити незалежну монетарну політику, а отже реагувати на внутрішні і зовнішні шоки. Після мексиканської кризи 1994-1995 рр., азіатської, російської криз 1997-1998 рр. дебати стосуються більше не оптимальності застосування даного режиму, а взагалі можливості його використання. В Україні протягом досить тривалого часу застосовувався де-факто режим прив'язки до долара США, з проголошенням де-юре режиму плаваючого керованого обмінного курсу з поступовим переходом до вільного плавання.

На сучасному етапі більшість країн стикаються з проблемами першого і другого режимів переходять до третього- інфляційного таргетування. До переваг цієї політики можна віднести: політика фокусується на внутрішньому; ринковий курс дає інформацію про оцінку монетарної політики країн з перехідною економікою; центральний банк дотримується об'явлених орієнтирів. Сьогодні його застосовують більше 30 країн світу. Результати монетарної політики країн є доволі успішними. У них суттєво зменшилися рівні інфляції. Країни з перехідною економікою також мають позитивний досвід його застосування: в Чехії рівень інфляції з моменту впровадження зменшився на 5.4%, Польщі на 5%, Молдові на 3%, Грузії на 2%[5]. Як бачимо серед перерахованих країн є країни пострадянського простору, в яких система господарювання за сутністю та ефективністю схожа з українською, що дає

підстави до оптимістичних прогнозів і для нашої країни.

В той же час міжнародний досвід засвідчив, що режим інфляційного таргетування є передбачувальним і ефективним лише в умовах збалансованої і сильної економіки, а для країн які мають орієнтацію на експорт сировини (як в Україні) є дуже ризикованим і не прогнозованим. Також важливою передумовою успішного запровадження режиму інфляційного таргетування є економічне зростання країни, або перебування на піку економічного циклу, а під час спаду чи в період депресії не може застосовуватись через низьку ступінь регульованості ринку.

Україна повинна розпочати перехід до даного режиму з середини 2015 року. Як заявила Голова НБУ Валерія Гонтарева, такий перехід займе від 12 до 18 місяців. Але як свідчить досвід інших країн перехід до режиму інфляційного таргетування потребує від держави значного підготовчого періоду. Так, підготовка до запровадження даного режиму в Чилі почалась у 1991 році і тривала 10 років, а сам перехідний період супроводжувався низькою економічних і соціальних реформ, що дозволило скоротити інфляцію до 3% починаючи з 2002 року. В Польщі перехідний період тривав 6 років.

ВИСНОВКИ

Для України іншого шляху, ніж запровадження режиму інфляційного таргетування немає, зокрема через пряму вимогу з боку МВФ і велику ступінь залежності нашої економіки від кредитів даної організації. Але запровадження режиму інфляційного таргетування повинно бути не показовим і форсованим, а відбуватись поступово, через тривалий перехідний період, що буде супроводжуватись відповідними змінами в економіці країни.

Список використаних джерел

1. Варгас В. Державна політика щодо регулювання інфляції у трансформаційній політиці економіці України / В. Варгас // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2011. – Вип. 8. – С. 12-17
2. Савченко, Т.Г. Інфляційне таргетування в Україні: проблеми впровадження та перспективи застосування [Текст] / Т.Г. Савченко // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1 (32). – С. 3-13.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Інфляційний звіт. Березень 2015. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

5. Черкаський інститут банківської справи. Науково-практична конференція 2015р. «Інфляційне таргетування та макроекономічна динаміка. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://cibs.ck.ua/rs/scien/stconf/15/zbirnyk.pdf>